

Lovforslag nr. L 9. Fremsat den 7. oktober 1986 af undervisningsministeren (Bertel Haarder)

Forslag

til

Lov om uddannelsesopsparing

§ 1. Staten præmierer efter reglerne i denne lov opsparing på konti, der oprettes med det formål at tilvejebringe midler til uddannelse (uddannelseskonti).

§ 2. Oprettelse af en uddannelseskonto sker ved indgåelse af en aftale med de pengeinstitutter, der er nævnt i stk. 2 og 3.

Stk. 2. Pengeinstitutter her i landet kan modtage indskud i opsparingsordninger, der udelukkende har uddannelse til formål, jfr. dog stk. 3.

Stk. 3. Indskud på en uddannelseskonto i en andelskasse, der er omfattet af § 8, stk. 1, nr. 1, i lov nr. 154 af 24. april 1985 om ændring af lov om banker og sparekasser m.fl. love, kan kun foretages, hvis andelskassen er medlem af en sammenslutning som omhandlet i kapitel 4 D i lov om banker og sparekasser, eller hvis andelskassens egenkapital udgør mindst 8 pct. af de samlede gælds- og garantiforpligtelser opgjort efter § 21 i lov om banker og sparekasser, og antallet af andelshavere mindst andrager 50, der hver har indbetalt mindst 1.000 kr. af andelskapitalen.

Stk. 4. Indestående på en uddannelseskonto kan overføres fra et pengeinstitut til et andet pengeinstitut som omhandlet i stk. 2, jfr. stk. 3.

§ 3. Pengeinstituttet skal forrente opsparingen på en uddannelseskonto med pengeinstituttets højeste indlånsrente.

Opsparing til børns uddannelse

§ 4. For et barn under 18 år kan der kun oprettes én uddannelseskonto. Kontoen skal lyde på barnets navn (kontohaveren).

Stk. 2. Hvis der oprettes mere end én uddannelseskonto for samme kontohaver, har kun den først oprettede konto gyldighed som uddannelseskonto.

Stk. 3. Undervisningsministeren fastsætter regler om, hvem der kan oprette en uddannelseskonto efter stk. 1, samt regler om retten til at foretage indskud.

§ 5. Aftalen efter § 2 skal udformes således, at indskyderen årligt i mindst 3 år og højst 10 år i gennemsnit pr. måned indbetaler mindst 100 kr. og højst 500 kr.

Stk. 2. Der kan foretages indskud, indtil kontohaveren fylder 18 år.

§ 6. Udbetalingen kan tidligst finde sted, når barnet fylder 16 år.

Stk. 2. Det opsparede beløb kan tidligst udbetales til kontohaveren 3 år efter den første indbetaling.

Stk. 3. Udbetalingen kan højst udgøre 24.000 kr. årligt og skal finde sted i 12 månedlige lige store rater.

Stk. 4. Undervisningsministeren fastsætter regler om regulering af udbetalingen i henhold til stk. 3.

Stk. 5. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om fravigelse af ratevis udbetaling i henhold til stk. 3.

§ 7. Såfremt der ikke årligt indbetales et beløb på mindst 1.200 kr. på en uddannelseskonto, betragtes aftalen som bortfaldet.

Stk. 2. De indbetalte beløb kan dog først frigives 3 år efter den første indbetaling i henhold til aftalen og uden udbetaling af præmie.

Stk. 3. Afgår indskyderen ved døden, kan det efter regler fastsat af undervisningsministeren bestemmes, at aftalen ikke bortfalder.

Opsparing til egen uddannelse

§ 8. En person kan fra sit fyldte 18. år oprette sin egen uddannelseskonto.

Stk. 2. Hver person kan kun oprette én uddannelseskonto.

Stk. 3. En person, for hvem der er oprettet en uddannelseskonto i henhold til § 4, kan ikke samtidig oprette en uddannelseskonto efter stk. 1. Hvis en sådan konto oprettes, har den ikke gyldighed som uddannelseskonto.

§ 9. Bestemmelserne i § 5, stk. 1, § 6, stk. 2-5 og § 7 finder tilsvarende anvendelse på uddannelseskonti oprettet i henhold til § 8.

Beregning og tilskrivning af præmie

§ 10. Der beregnes en præmie, som udgør 4 pct. p.a. af den til enhver tid foretagne opsparing incl. tilskrevne renter. Præmien tilskrives i forbindelse med udbetaling af opsparingen efter regler fastsat af undervisningsministeren.

Stk. 2. Der beregnes dog kun præmie af den opsparing, der foretages inden for de første 10 år efter den første indbetaling.

Stk. 3. Præmien er fritaget for indkomstskat.

Stk. 4. Præmiebeløbet afholdes af statskassen.

Stk. 5. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om præmiens beregning, hvilke uddannelser der medfører præmiering, og om den nødvendige dokumentation for disse uddannelser.

Stk. 6. Det pengeinstitut, hvor uddannelseskontoen er oprettet, kontrollerer, at reglerne i §§ 6, 7 og 9 samt forskrifter udstedt efter loven er opfyldt.

Andre bestemmelser

§ 11. Kontohaveren kan ikke hæve, overdrage eller på anden måde råde over de indbetalte beløb før 3 år efter den første indbetaling i henhold til aftalen.

Stk. 2. I samme tidsrum kan der ikke foretages udlæg eller arrest i de indbetalte beløb.

Stk. 3. I tilfælde af konkurs frigives de indbetalte beløb.

Stk. 4. Afgår kontohaveren ved døden i bindingsperioden, ophører uddannelseskontoen pr. dødsdagen, og indeståendet frigives til den, der ifølge skifteudskrift er berettiget til indeståendet.

Stk. 5. Inddrages uddannelseskontoen under skifte af ægtefællers fællesbo, kan de indbetalte beløb kræves frigivet. Det samme gælder, hvis kontohaveren udvandrer.

Stk. 6. Der udbetales ikke præmie, når beløbet frigives i henhold til stk. 3-5.

§ 12. Den, der overtræder § 3 eller regler fastsat af undervisningsministeren efter § 10, straffes med bøde.

Stk. 2. Er overtrædelsen begået af et aktieselskab el.lign., kan der pålægges selskabet som sådant bødeansvar.

§ 13. Opsparingsordningen administreres af Kongeriget Danmarks Hypotekbank og Finansforvaltning, hvis afgørelser ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om administrationen.

Ikrafttrædelse m.v.

§ 14. Loven træder i kraft den 1. januar 1987.

§ 15. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

I. Lovforslaget er et af elementerne i regeringens initiativer til fremme af opsparingen og nedbringelse af gældsætningen, som omtalt i statsministerens åbningsredegørelse til folketinget den 7. oktober 1986.

Med forslaget indføres en ordning, hvorefter staten præmierer opsparing i forbindelse med indførelse af en adgang til at oprette uddannelseskonti med det formål at tilvejebringe midler til uddannelse.

Med lovforslaget indføres der to opsparingsordninger:

1. En ordning, hvorefter bl.a. forældre og bedsteforældre kan oprette en uddannelseskonto for et barn under 18 år (opsparing til børns uddannelse).
2. En ordning, hvorefter en person over 18 år kan oprette sin egen uddannelseskonto (opsparing til egen uddannelse).

II. Fælles for begge ordninger

For begge ordninger gælder i øvrigt bl.a.,

- at opsparingen formålsbestemmes til uddannelse,
- at præmien beregnes som 4 pct. p.a. af den til enhver tid foretagne opsparing incl. tilskrevne renter,
- at præmien, er fritaget for indkomstskat,
- at præmieberegningen ophører senest 10 år efter den første indbetaling,
- at der årligt indenfor en nærmere angiven periode skal indbetales mindst 1.200 kr. og højst 6.000 kr.,
- at de tilskrevne renter og formuen skal holdes uden for tilmålingen af uddannelsesstøtte i henhold til lov om Statens Uddannelsesstøtte. Bekendtgørelsen om Statens Uddannelsesstøtte vil blive ændret i overensstemmelse hermed. Tilsvarende princip finder anvendelse på støtte til elever på folkehøjskoler m.v., og bekendtgørelsen herom vil derfor blive ændret,
- at uddannelsesformålet skal kræves dokumenteret f.eks. ved bevis for indskrivning ved en

uddannelse, samtidig med at den uddannelsessøgende afgiver en erklæring på tro og love om at være studieaktiv, og

at administrationen af ordningen henlægges til Hypotekbanken.

III. Beskrivelse af de to ordninger

a) Opsparing til børns uddannelse.

Med forslaget indføres der følgende ordning:

- 1) For et barn under 18 år kan der oprettes en uddannelseskonto. Der kan kun oprettes én uddannelseskonto pr. barn. Kontoen skal lyde på barnets navn.
- 2) Der indføres en hjemmel for undervisningsministeren til at fastsætte regler bl.a. om, hvem der kan oprette en uddannelseskonto for et barn. Der tænkes her i første række på forældre, bedsteforældre, plejeforældre, stedforældre og adoptivforældre.
- 3) Aftalen med pengeinstituttet skal udformes således, at der foretages indskud i mindst 3 år og højst 10 år. Der kan foretages indskud, indtil barnet fylder 18 år. Udbetalingen kan tidligst finde sted, når barnet fylder 16 år. Det opsparede beløb kan tidligst udbetales 3 år efter den første indbetaling.
- 4) Indskud og afkast af opsparingen medregnes ved opgørelsen af barnets skattepligtige indkomst og formue.

b) Opsparing til egen uddannelse.

Med dette forslag indføres der hjemmel til, at personer, der er fyldt 18 år, kan oprette deres egen uddannelseskonto. Der vil hermed blive skabt mulighed for, at f.eks. unge i nogle år kan påtage sig erhvervsarbejde og samtidig spare op til uddannelse.

Forslaget harmonerer i øvrigt med pkt. 6 i folketingsbeslutningen af 30. maj 1984 om et 10 punkts program for voksenundervisning og folkeoplysning, hvor det siges, at de økonomiske og arbejdsmæssige betingelser for at deltage i voksenundervisning og folkeoplysning skal forbedres.

Lovforslagets økonomiske konsekvenser

a) *Opsparing til børns uddannelse.*

Lovforslagets økonomiske konsekvenser påvirkes især af tre faktorer: Antallet af oprettede (og i overensstemmelse med formålet hævdede) uddannelseskonti, den gennemsnitlige løbetid og det gennemsnitlige indskud.

Erfaringsgrundlaget for at skønne over disse faktorer er løst. Nogle erfaringer kan dog udledes af den nuværende børneopsparing og boligsparekontrakterne.

Det skønnes, at det gennemsnitlige årlige indskud bliver 5.000 kr. over 7 år. Endvidere skønnes det årlige antal indgåede kontrakter at blive mindst 20.000 (svarende til $\frac{1}{3}$ af en ungdomsårgang) og højst 40.000. Med disse antagelser vil statens udgifter pr. kontrakt beløbe sig til gennemsnitligt 9.250 kr. svarende til en årlig udgift på mellem 185 mill. kr. og 370 mill. kr. Knapt halvdelen af de her anførte udgifter pr. kontrakt skyldes den samtidig fremsatte ændring af kildeskatteloven. Disse udgiftstal vil gælde, når ordningen har kørt i en længere periode.

I årene 1987-89 vil der ikke blive hævet nogle kontrakter, hvorfor udgifterne vil være forholdsvis små. Samtidig må det dog forventes, at der i en overgangsperiode vil blive tegnet væsentlig flere end 20.000 kontrakter årligt, hvilket med 3-10 års forsinkelse vil give en pukkel af udgifter, der overstiger de ovenfor anførte årlige udgifter.

b) *Opsparing til egen uddannelse.*

På samme måde som ovenfor afhænger omkostningerne af antallet af kontrakter, gennemsnitlig levetid og gennemsnitlig indskud. Ordningen bliver dog i alle tilfælde noget billigere, som følge af at renteindtægterne her beskattes. Ved 20.000 kontrakter årligt, et gennemsnitligt indskud på 5.000 kr. og en gennemsnitlig levetid på kun 3 år bliver de årlige omkostninger knapt 30 mill. kr. Ved en gennemsnitlig levetid på 7 år øges omkostningerne til 110 mill. kr., og ved en levetid på 10 år koster ordningen, når den er indkørt, ca. 250 mill. kr. årligt. Usikkerheden i vurderingen af ordningens omfang er betydelig større ved denne ordning end ved ordningen vedr. børns uddannelse.

Lovforslagets administrative konsekvenser

Det forudsættes, at pengeinstitutterne bl.a. foretager kontrollen af, om bestemmelserne vedrørende uddannelsesformålet, aldersgrænserne og kontraktens varighed er opfyldt. Omkostningerne for

det offentlige vil være begrænsede, idet der i det væsentlige er tale om registrering med henblik på, at der kun indgås én kontrakt. Den overordnede administration varetages af Undervisningsministeriet, medens den daglige administration, dvs. kontrol og præmieudbetaling, varetages af Hypotekbanken, jfr. tillige bemærkningerne til § 13.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 4

Til stk. 2

Det foreslås, at såfremt der oprettes mere end én uddannelseskonto for samme kontohaver, har kun den første oprettede konto gyldighed som uddannelseskonto. Konsekvensen heraf er

- 1) at der ikke tilskrives kontoen præmie,
- 2) at forældrene selv – og ikke barnet – hvis disse er indskydere, bliver bl.a. indkomst- og formuebeskattet, og
- 3) at der ikke er nogen binding på kontoen, jfr. § 5.

Til stk. 3

Bemyndigelsen til at udstede regler om retten til at foretage indskud tænkes bl.a. benyttet til at give også en kontohaver, der er fyldt 18 år, mulighed for at overtage indskudsretten efter den oprindelige indskyder, f.eks. en bedstefar, der er afgået ved døden.

Til § 7

Det påhviler pengeinstitutterne årligt at kontrollere, at der i årets løb er opsparet mindst 1.200 kr. på en uddannelseskonto. Er dette krav ikke opfyldt, anses aftalen for bortfaldet, men det opsparrede beløb vil først kunne frigives 3 år efter den første indbetaling og uden præmietilskrivning.

Til § 10

Til stk. 5

Der foreslås en hjemmel for undervisningsministeren bl.a. til at fastsætte regler om, hvilke uddannelser der medfører præmiering.

Forsåvidt angår opsparing til børns uddannelse, er det tanken, at beløbet skal kunne bruges til uddannelser, der er berettiget til støtte i henhold til lov om Statens Uddannelsesstøtte, samt til visse andre uddannelser herudover, f.eks. landbrugsuddannelser, men også lærlinguddannelserne, hvor lærlingene ganske vist er lønede under lærlinge-

perioden, men hvor deres løn er væsentlig lavere, end hvad de kan opnå som færdiguddannede. Det er en betingelse, at der er tale om en uddannelse af mindst 1 års varighed.

Forsåvidt angår opsparing til egen uddannelse, er det hensigten, at beløbet skal kunne bruges til alle de ovenfor nævnte uddannelser, men herudover også til visse uddannelser af kortere varighed end et år, f.eks. højskoleophold og kurser i henhold til lov om efteruddannelse. Beløbet skal også kunne anvendes til efteruddannelse i udlandet.

Undervisningsministeriet vil udarbejde en liste over de uddannelser, der er omfattet af opsparingsordningerne.

Endvidere foreslås indført hjemmel til at fastsætte regler om den nødvendige dokumentation for de nævnte uddannelser. Der er herved bl.a. tænkt på muligheden for at pålægge den uddannelsessøgende at afgive en erklæring på tro og love om sin studieaktivitet.

Til § 13

Den løbende administration vil i praksis blive varetaget af de enkelte pengeinstitutter. I de formentlig ganske få tilfælde, hvor der måtte opstå tvivl eller uenighed, træffer Hypotekbanken afgørelse. En sådan afgørelse kan ikke indbringes for højere administrativ myndighed.